

Aias Malý - gréc. Αἴας/Aias; lat. Ajax; v *gréckej mytológii* syn lokridského kráľa Oilea; statočný bojovník a najrýchlejší bežec po Achilovi; jeden z vybraných bojovníkov, ktorí sa v *trójskom koni* dostali za hradby mesta; po páde *Tróje* sa zmocnil *Priamovej* dcéry *Kassandry* a zneuctil ju; hoci prežil pád Tróje a získal v nej slávu, domov sa nevrátil; pri ostrove Euboi, za ktorým ležala jeho rodná zem, jeho loď v búrke narazila na skalu; boh mora *Poseidón* ho vyniesol na vlnách na breh a Aiás svojim druhom dával seba za príklad chrabrosti; Poseidón sa urazil, *trojzubcom* udrel do skaly a tá sa aj s Aiásaom zrútila do mora; Aiás Malý (u Etruskov známy ako Aivas Vilates) je významnou postavou *Homérovej Illiady*, objavuje sa v *Odysei* a *Vergíiovej Aeneide*

Diosphos maliar: Achilles a Ajax hrajú doskovú hru (technika na bielom pozadí, lekythos, 500 pr.Kr.)

Ajas znásilňuje Kassandru, ktorá drží palladium (vnútorná časť attického pohára, 440-430 pr.Kr.)

Kassandra objíma kultovú sochu Atény xoanon, zatiaľ čo ju Ajas od nej odťahuje (pompejská freska z átria Casa del Menandro)

S. J. Solomon: Ajax a Cassandra (1886)

ajimez/achimez - španiel. < arab. شمس سشاة هس / as-sammis – „mriežkované okno/balkón“

www: španielsky termín pre dvojicu okien centrálne spojených stĺpcom; jeden z charakteristických rysov islamských budov v Španielsku; zvlášť viditeľný na *minaretoch*

-*oblúk združený nad oknom alebo dverami španielskej architektúry islamského štýlu; horné lemovanie oblúka - alfiz; pozri maurský sloh, mudéjarský štýl, mozarabské umenie, islamské umenie*

Združený oblúk ajimez (Alhambra, Španielsko, 10.st.)

Ajjúbovci - dynastia *mezopotámskych* Kurdov, ktorá zjednotila *Sýriu* a *Egypt* a zaviedla stavebný typ *madrasy*, rozvinula vojenskú architektúru (káhirska pevnosť vybudovaná proti *križiakom*); na Ajjúbovcov nadviazalo obdobie *mamlúckych* dynastií; pozri *islamské umenie*, *egyptské umenie*

Ajónidža - hind. - „nezrodená z lona“; synonymum *hinduistickej* bohyne *Síty*

www v súvislosti s heslom *Ráma*: *Ráma* je často zobrazovaný v ľudskej podobe; často ide na voze, občas má luk z cukrovej trstiny a tulec so šípmi; jeho pleť je najčastejšie biela; podľa jednej legendy sa narodil ako následník trónu v kráľovstve Ajódhi; jeho otcom bol podľa tejto legendy kráľ Dašaratha a matkou mu bola kráľova žena Kausalji; jeho ženou bola *Síta*, ktorá je označovaná najčastejšie ako bohyňa zeme; občas sa tejto bohyni hovorilo tiež Ajónidža a občas bola stotožňovaná s bohyňou *Lakšmí*

Ajurvéda - v devanagari आयुर्वेद; je *sanskrtské* slovo a znamená poznanie o živote; je to systém tradičného indického lekárstva praktizovaný aj v iných krajinách, vrátane Českej republiky, ako systém alternatívnej a komplementárnej medicíny; najstaršia literatúra o ajurvéde pochádza už z védského obdobia v *Indii*; najvplyvnejšou diela sú *Sušruta Samhita* a *Čaraka Samhita*, ktoré ovplyvňujú tradičné lekárstva aj v tomto období; ajurvédski praktickí lekári používajú ajurvédske bylinné preparáty a ajurvédske liečebné metódy pri ľahkých ochoreniach a chorobách; v západnom svete sa ajurvéda stala alternatívnym liečebným spôsobom v krajinách, kde jej liečebné metódy boli patentované a duševné vlastnícke práva legalizovaná ako západnými, tak aj indickými

inštitúciami; tiež v Spojených štátoch je ájurvéda považovaná za komplementárne a alternatívne *lekárstvo*, pričom niektoré jej spôsoby, ako bylinárstvo, masírovanie a *jóga* platia za samostatné odvetvie; pozri *pšeno*

Ajvazovskij Ivan Konstantinovič - (†1900); ruský umelec arménskeho pôvodu, zberateľ

<https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%B9%D0%B2%D0%B0%D0%B7%D0%BE%D0%B2%D1%81%D0%BA%D0%B8%D0%B9,%D0%98%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%9A%D0%BE%D0%BD%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D1%87>

I. K. Ajvazovskij: Kristus kráča po vlnách (1888)

akadémia - pozri *academia*

akadémia výtvarných umení - pozri *academia 2*

Akadémia umenia v Antverpách - súčasť komplexu múzeí *Musée royal des Beaux-Arts/Koninklijk Museum voor schone kunster*

Akadémia výtvarných umení vo Viedni (absolventi) - pozri *J. I. Cimbál*; *viedenski maliari*, *rakúski maliari*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Academy_of_Fine_Arts_Vienna_alumni

A

Friedrich Achleitner
Soshana Afroyim
Karl Agricola
Karl Aigen
Fritz Aigner
Zygmunt Ajdukiewicz
Oskar Alexander
Nikos Alexiou
Oz Almog
Jakob Alt
Rudolf von Alt
Anton Altmann
Heinz Anger
Alois Arnegger
Kalman Aron
Josef Maria Auchentaller
Kray Awad
Anton Ažbe

B

Ottó Baditz
Franz von Bayros
Ignat Bednařík
William Bérczy
Johann Martin Bernatz
Wilhelm Bernatzik
Renate Bertlmann
Eugene Biel-Bienne
Leopold Blauensteiner
Adolf Michael Boehm
Johann Christian Brand
Oskar Brázda

C

Eric Carle
Alfredo Carpaneto
Laurence Caruana
Bernhard Cella
Teodor Ilić Češljár
Eduard Charlemont
Genia Chef
Christo
Johann Ignaz Cimbál
Franz Čížek
Menci Clement Crnčić

D

Saeed Danosian
Adolf Dauthage
Alois Deluge
Anton DePaul
Helmut Ditsch
Andrea Maria Dusl

E

Anton Elfinger
Thomas Ender
Ursula Endlicher
Eduard von Engerth
Franz Eybl

F

Peter Fendi
Johann Fischbach
Ludwig Hans Fischer
Arthur Fleischmann
Ernő Foerk
Hedy Frank-Autheried
Theodor Friedl
Friedrich Ritter von Friedländer-Malheim
Hans Fronius
Ernst Fuchs (umelec)
Hortensia Fussy

G

Richard Gerstl
Maurycy Gottlieb
Josef Grassi
Peter Gric
Victor Gruen
Friedrich Grünanger
Gustav Gugitz
Ignaz Günther
Eduard Gurk
Jakob Guttmann (sochár)

H

Ilse Haider
Victor Hammer
Anton Hanak
Anton Hansch
Rudolf Hausner
Joseph Heicke
Gottfried Helnwein
Anton Hickel
Josef Hlávka
Johann Nepomuk Hoechle
Max Hoff (ilustrátor)
Josefa Hoffmanna
Wolfgang Hollegga
Hans Hollein
Carl Hollitzer
Josip Horvat Međimurec
Alfred Hrdlicka
Friedensreich Hundertwasser
Wolfgang Hutter
Vojtěch Hynais

I

Katarina Ivanović
Miklós Izsó

J

Rihard Jakopič

Eugen Jettel
Anastas Jovanović
Paja Jovanović
Gyula Juhász (sochár)

K
Eduard Kaiser
Paul Kammerer
Greta Kempton
Joseph Ferdinand Keppler
Frederick John Kiesler
Raphael Kirchner
RB Kitaj
Franjo Klein
Kiki Kogelnik
Aleksander Kokular
Friedrich König (maliar)
Gojmir Anton Kos
Viktor Kovačić
Johann Peter Krafft
Johann Victor Krämer
Josef Kramolín
Joseph Kreutzinger
Friedrich Kriehuber
Josef Kriehuber
Heinrich Krippel
Max Kurzweil

L
Franz Lefler
Heinrich Lefler
Anton Lehmden
Maximilian Lenz
Maximilian Liebenwein
Karel Liebscher
Sándor Liezen-Mayer
Ephraim Moses Lilien
Roberta Lima
Hannes Lintl
Joachim Luetke

M
Marianne Maderna
Franz Anton Maulbertsch
Julius Mayreder
István Medgyaszay
Józef Mehoffer
Ludwig Merwart
Franz Xaver Messerschmidt
Friedrich Miess
Carl Moll
Koloman Moser
Fritz Mühlenweg
Leopold Müller (maliar)
Felician Myrbach

N
Joseph Nigg
Anton Nowak
Jan Nowopacký

O

Joseph Maria Olbrich
Rudolf Otto von Ottenfelda

P

Mikhaylo Parashchuk
Ludwig Passin
Samu Pecz
Franz Xaver Petter
Adalbert Pilch
Karl Plattner
Johann Georg Platzer
Misu Popp
Robert Pötzelberger
Karl Prantl (sochár)
Alfred Proksch

R

Carl Rahl
Heinrich Reinhold
Wilhelm augusta Rieder
Carlos von Riefel
Anton Romako
Constantin Daniel Rosenthal
Frederick Roth

S

Hubert Sattler (malíar)
Johann Michael Sattler
Robert Schöller
Johann Nepomuk Schaller
Egon Schiele
Carl Schindler
Othmar Schimkowitz
Leopold Schmutzler
Julius Schnorr von Carolsfeldu
Frigyes Schuleka
Barbara Schurz
Werner Schwab
Hanus Schwaiger
Rudolf Schwarz (sochár)
Theodor Sockl
Willi Soukop
Imre Steindl
David Steindl-Rast
Matej Sternen
Philipp Jakob Straub
Mihael Stroj
Jan Styka

T

Josef Eduard Teltscher
Hans Tichy
William Timym
Karl Troll
Esin Turan

V

Kazys Varnelis (umelec)

W

Adolf Wagner von der Mühl
Alexander von Wagner
Ferdinand Georg Waldmüller
Franza Westa
Emil Wikström
Edward Wittig
Erwin Wurm

Z

Helmut Zobl

Akadémia výtvarných umení (vo Viedni) - pozri *Ježišova kópia*

Akademie výtvarných umění v Praze/AVU - vysoká škola pre maliarov, sochárov, grafikov, reštaurátorov a architektov; založená 1800 na základe úsilia *Společnosti vlasteneckých přátel umění* (pozri *skupina Společnosti...., Obrazárna Společnosti vlasteneckých přátel umění*) po tom čo zanikli pražské maliarske *cechy* (1783); prvým riaditeľom AVU bol Josef Bergler (1800; predstaviteľ akademického *klasicizmu*) od 1896 volený rektor na čele školy, od 1896 v štátnej správe; ; dekoratívna orientácia prvého riaditeľa J. Berglera (V. Mánes, F. Tkadlík) bola počas funkčného obdobia K. Rubena nahradená historicko romantickou koncepciou (J. M. Trenkwald), ktorá viedla ku kríze Akadémie; nový rozkvet počas pôsobenia J. Mařáka, J. V. Myslbeka, J. Preislera, J. Šturzu, J. Kotěru, J. Gočára, M. Švabinského; 1939-1945 uzatvorená počas protektorátu; obnovená v 1945; pozri *Vysoká škola uměleckoprůmyslová v Prahe*

akademizmus - 1.konzervatívna umelecká metóda dodržiavajúca isté oficiálne a konvenčné názory a teoretické dogmy

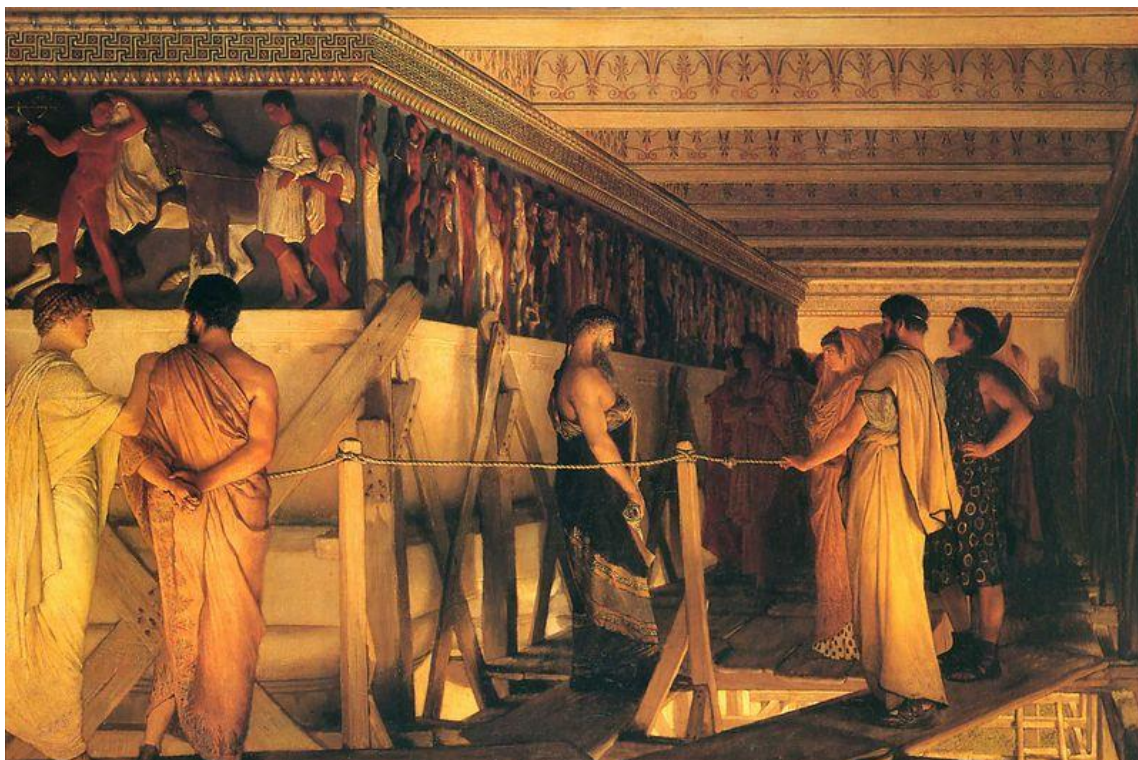
2.klasicistické umenie 19.st. oficiálneho, chladného výrazu; pozri A.-M.-A. de Neuville; *mníchovská škola*;

akademické umenie - konzervatívna umelecká metóda dodržiavajúca isté oficiálne a konvenčné názory a teoretické dogmy; môže vychádzať z *klasicizmu*, *romantizmu*, *historizmu* (pozri V. Camuccini), ale aj z *realizmu*, *impresionizmu* a ďalších smerov moderného umenia (najmä v dielach *autodidaktov*), pričom podstatné je, že neprináša vývojovo živé podnety; k akademizmu smeruje predstava o naučiteľnosti umenia; v zásadách akademizmu vyučovala mníchovská akadémia; od 19.st. sa akademizmus stal záťažou, ktorá nezodpovedá povahe súčasného umenia; súčasné umelecké školstvo sa usiluje o uvoľnenie talentu viac ako osvojenie si výtvarného názoru pedagóga alebo školy; porovnaj *manierizmus*, *klasika*; pozri *american scene*, *eklektizmus*; *pompieri*; *ashcan schol*; W. A. Bouguereau, G. Courbet, L. Bonnat, L. Kunffy, L. Alma-Tadema, V. Brožík, N. Lytras, Ch. F. Jalabert, A. Cabanel; *prerafaelisti*; *impresionizmus*

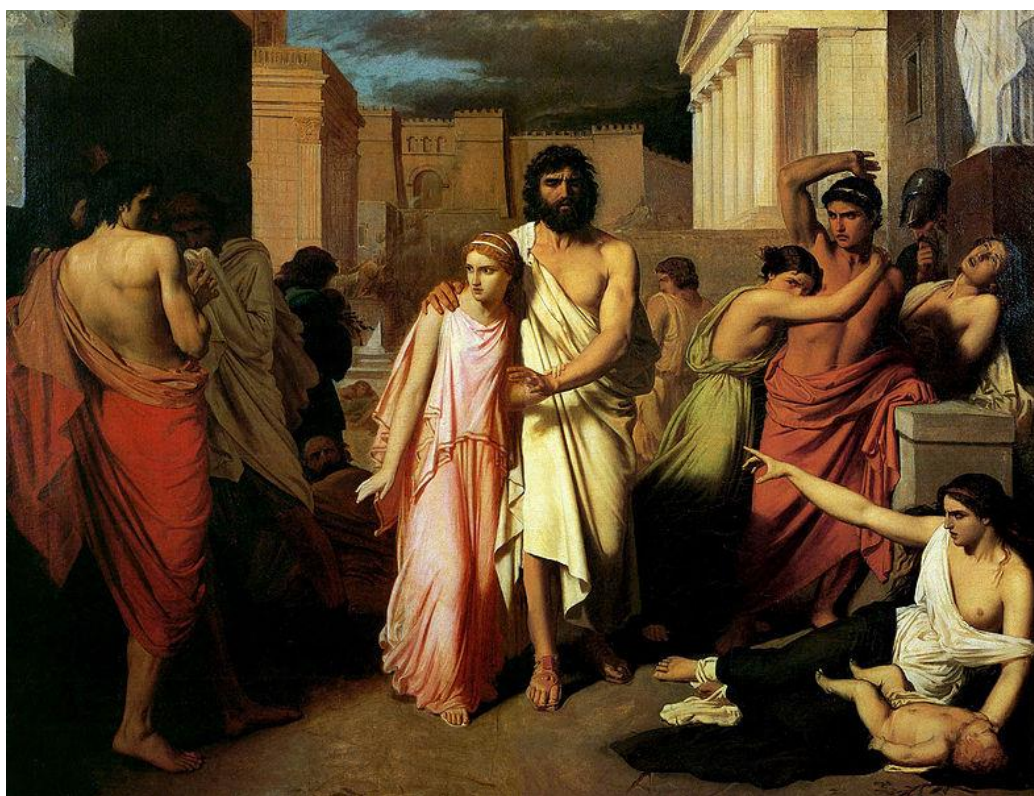
-štýl maľby a sochárstva vytvorený pod vplyvom európskych *akadémií umenia*; konkrétne je akademické umenie je umenie a umelci ovplyvnené normami francúzskej *Académie des Beaux-Arts*, ktoré pracovalo v súlade s vývojom *neoklasicizmu* a *romantizmu*, a umenia, ktoré nasledovali tieto dva pohyby v snahe syntetizovať oba štýly; akademické umenie najlepšie odrážajú obrazy William-Adolphe Bouguereau, Thomas Couture a Hansa Makart; v tejto súvislosti sa často používajú termíny akademizmus, posmešný názov *L'art pompier* a *eklektizmus*, a to v spojení s termínmi *historizmus* a *synkretizmus*; umenie ovplyvnené akadémiou vo všeobecnosti je tiež nazývané akademické umenie

http://en.wikipedia.org/wiki/Category:Academic_art

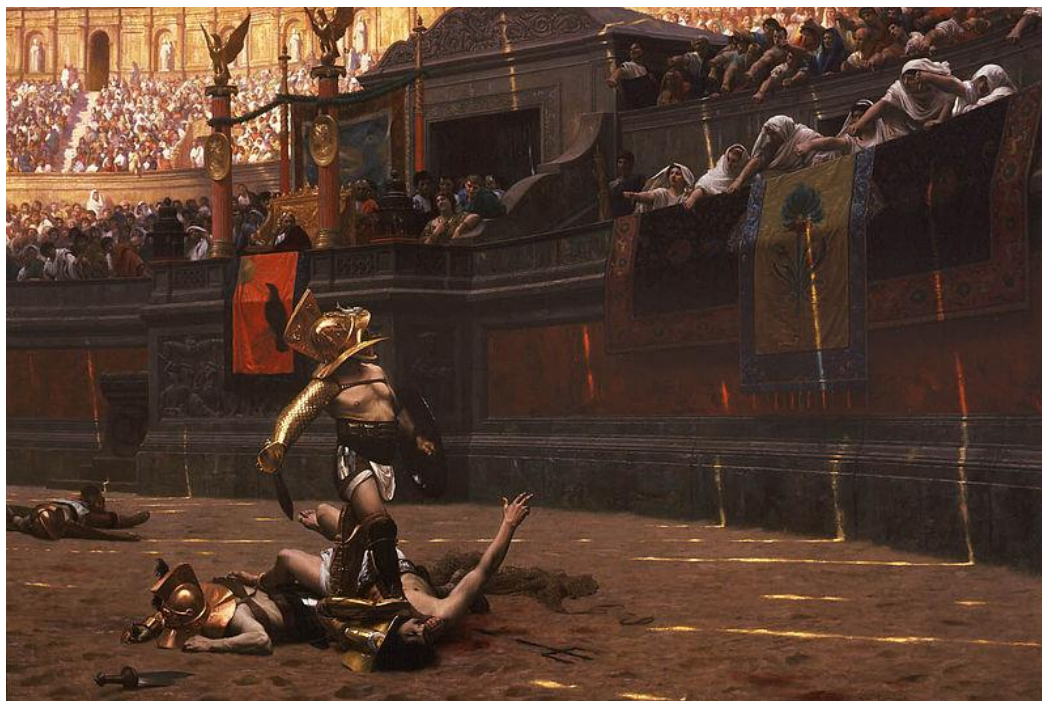
https://en.wikipedia.org/wiki/Academic_art

L. Alma-Tadema: Feidias ukazuje reliéf Partenonu priateľom (1868)

Ch. Jalabert: Oidipus vyhánaný z Téb (1842)

J.-L. Gérôme: Pollica Verso /Gero/ (1872)

F. L. Bénéuxville: Hnev Achilla (1847)

akademickí umelci - pozri *J.-B. Carpeaux, J.- J. Henner*

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Academic_art

A

Alfred Agache (painter)
Jean Alaux
Pietro Aldi
Lawrence Alma-Tadema
Pedro Américo
Rodolfo Amoedo

B

Charles Bague
Louis-Ernest Barrias
List of works by Louis-Ernest Barrias
Paul-Jacques-Aimé Baudry
Émile Bayard
Amélie Beaury-Saurel
Gyula Benczúr
Jean-Joseph Benjamin-Constant
Jules Benoit-Lévy
François-Léon Benouville
Jean Béraud
Eugene de Blaas
Édouard-Théophile Blanchard
Julien Le Blant
Léon Bonnat
William-Adolphe Bouguereau
Gustave Boulanger
Charles-Édouard Boutibonne
Brazilian academic art
Breton Women at a Pardon
Václav Brožík

C

Alexandre Cabanel
Jean-Baptiste Carpeaux
Charles Joshua Chaplin
Théobald Chartran
John Collier (Pre-Raphaelite painter)
Fernand Cormon
Pierre Auguste Cot
Thomas Couture

D

Alexandre-Gabriel Decamps
Paul Delaroche
Émilie Desjeux
Édouard Detaille
Giacomo Di Chirico
Léon Dierx
Julien Dupré

E

Delphin Enjolras
Antoine Étex

F

Alexandre Falguière

Jean-Hippolyte Flandrin

G

Elizabeth Jane Gardner

Jean-Léon Gérôme

List of pupils of Jean-Léon Gérôme/Zoznam žiakov Jean-Léon Gerome

Henri Gervex

Alfred Gilbert

Marc-Charles-Gabriel Gleyre

H

Francesco Hayez

Ernest Hébert

Jean-Jacques Henner

I

Jean-Auguste-Dominique Ingres

J

Paul Jamin

L

Armand Laroche

Jean-Paul Laurens

Jules Joseph Lefebvre

Frederic Leighton, 1st Baron Leighton

Franz von Lenbach

Charles-Amable Lenoir

Jan August Hendrik Leys

Károly Lotz

M

Hans Makart

Victor Meirelles

Jean-Louis-Ernest Meissonier

Antonin Mercié

Louis Monzies

Albert Joseph Moore

Gustave Moreau

Domenico Morelli

Émile Munier

Antonio Muñoz Degrain

N

Alphonse-Marie-Adolphe de Neuville

P

Pier Pander

Fernand Pelez

Léon Bazille Perrault

Phaedra (Alexandre Cabanel)

Henri-Pierre Picou

Théophile Poilpot

R

Jean-Baptiste Regnault

Keith Rocco

Georges Rochegrosse

S

Ary Scheffer
Jean-Jacques Scherrer
Louis-Frédéric Schützenberger
Guillaume Seignac
Henryk Siemiradzki
Alfred Stevens (painter)
Alfred Stevens (sculptor)
The Storm (painting)
Marc-Aurèle de Foy Suzor-Coté
Joseph-Noël Sylvestre

T

Ion Theodorescu-Sion
Auguste Toulmouche
Don Troiani

V

Raja Ravi Varma
Hubert Vos

W

George Frederic Watts
Henry Tanworth Wells
Franz Xaver Winterhalter

Akadémos - v gréckej mytológii aténsky héros, ktorý *Dioskúrom* prezradil, kde je ich sestra *Helena*, unesená *Paridom*; v aténskom *háji* (na ľavom brehu rieky *Kefisos*) podľa neho nazvanom, bola okolo 387 pr.Kr. založená *Platónom* Akadémia (pozri *academia*)

akácia - pozri *arabská guma*

Akafist/Akathist/Akathistos - gréc. Ακάθιστος – nesediaci, t.j. spievaný postojačky; vo východnom rítu liturgický hymnus zvláštnej štruktúry, ktorému sú blízke v západnom okruhu litánie; vo východnej liturgii má akafist významnú úlohu; najznámejším a najstarším akafistom je Mariánsky akafist, oslavujúci *zvestovanie Panny Márie*, *narodenie Krista* a ďalšie novozákonné udalosti; Mariánsky akafist vznikol v 6.st. a je veľmi oceňovaný aj pre svoju básnickú hodnotu; existuje ale aj mnoho iných modlitieb, utvorených v tejto forme, napr. Akafist Ježišu najsladšiemu, Kristove vzkriesenie, akafisty k rôznym svätým, akafist kajúcich a tak ďalej; označenie akafist sa používa aj pre *ikony*, pred ktorými sa akafist modlí; pozri *Ikona Oslava Bohorodičky akafistom*

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Akafist>

<https://en.wikipedia.org/wiki/Akathist>

Akakios - kresťanský svätec; melitenský biskup; zamieňaný so sv. *Achathiom*

<http://www.flickr.com/photos/28433765@N07/8603938332/in/photostream/>

Akakios a desať tisíc mučeníkov (iluminácia, Hodinky Kataríny de Cleves, 1440)

Akakios Cezarejský - (†366); lat. *Acacius*; gréc. Ἀκάκιος Μονόφθαλμος/*Akákios Monofthalmos* – „Jednooký“; biskup, žiak a nástupca *Eusébia Cezarejského*, ktorého život opísal; hral dôležitú úlohu v sporoch s *ariánmi*; dátum jeho narodenia je neznámy, ale pravdepodobne bol sýrskeho pôvodu a zrejme trpel očnou chybou o čom svedčí jeho prezývka *Jednooký*; svoj veľký intelekt uplatnil v sporoch s ariánmi, ktorých bol hovorcom a duchovným poradcom popri Eusebiovi z Nikomedie; je spomínaný pre svoj ostrý spor s *Eusébiom Jeruzalemským*; pozri *arianizmus*

http://en.wikipedia.org/wiki/Acacius_of_Caesarea

Akamas - v gréckej mytológii syn *Thesea* a brat *Demofóona*

akant - rastlina *Acanthus spinosus* a *Acanthus mollis*, nesprávne zaraďovaná medzi *bodliaky*; v štylizovanej forme akant používaný v *architektonickej plastike*, najmä u gréckeho *akrotéria*, na hlavici *korintského stĺpu* a na rímskych *hlaviciach*, kde sa akant sčasti prekrýva a je hlbšie vykrojený ako akant grécky (pozri *kompozitný poriadok*); počas *helenizmu* preniká do islamského ornamentu (pozri *islamské umenie*); pozri *hlavica akantová*; *dekór*

Lurker v súvislosti s heslom *zátišie*: akant je antickým symbolom *znovuzrodenia* a v tejto súvislosti jeho symbolika súvisí s kresťanským *krucifixom*; pozri *atribúty*, *symboly*, *alegórie* a *prirovnania*

Akant na korintskej hlavici

Akantová hlavica piliera

Akantový motív

akantová balustráda - balustráda akantová

akantová hlavica - hlavica akantová

akaroid - www: červená živica vytekajúca z kríka *Xanthoxrea hastilis*

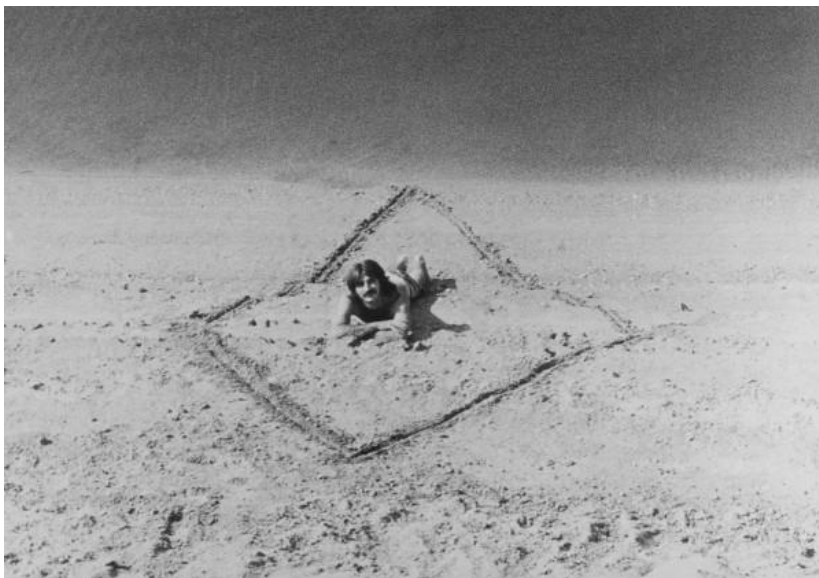
Akastos - v gréckej mytológii syn *Peliása* a brat *Médey*; nastúpil na trón v *Iolku* po svojom otcovi, hoci naň mal právo *Iason*; zahynul rukou ftijského kráľa *Pelea*, ktorého chcel na návod svojej nevernej manželky *Hippolyty* pripraviť o život

Akathist/Akathistos - Akafist

akcidenčné písmo - *písmo* užívané pre príležitostnú neknížnú tvorbu; patria sem tučné typy *antikvy*, *egyptienky*, *grotesku*, ďalej písmo písané a zdobené

akcia - 1. podujatie, činnosť smerujúca k určitému cieľu; pozri *kompozícia*

2. jedna z metód nového realizmu po 2.sv.vojne a *akčného umenia*, nadväzujúca na *futuristicko-dadaistické* predstavenia z prvých dekád 20.st. (pozri *bruitizmus*); umelé vytváranie udalostí, logicky nespojených a situovaných do životnej reality (akcia síce pripravená, ale nevyskúšaná, realizovaná laikmi); medzný typ výtvarnej tvorby s prvkami divadelného predstavenia; cieľom je kontakt tvorby so životom, ktorý sa vytratil z *abstraktnej* tvorby a bol dôsledkom odcudzenia sa človeka spoločnosti; formy akcie: *happening*, *antropometria*; prvky akcie aj v *performanci*; porovnaj *identifikácia*

J. Želibská: Príhoda na brehu jazera (akcia v krajine, 1977)

J. Želibská, Ivica Ozábalová: Morský pozdrav (akcia na ostrove Sv. Štefana, Čierna Hora, 1970)

akčná maľba - action painting

akčná maľba newyorská - newyorská akčná maľba

akčné umenie - performance; umelecký prejav, zdôrazňujúci vlastný priebeh tvorby inscenovaný umelcom (často v podobe divadelného predstavenia) a často za tvorivej spoluúčasti diváka; pred 2.svetovou vojnou akčným umením boli už vystúpenia *futuristov*, *dadaistov* (pozri *bruitizmus*) a *surrealistov*; po 2.svetovej vojne má akčné umenie podobu *action painting/akčnej maľby*, *happeningov*, *procedurálneho umenia* a ďalších foriem na prechode výtvarného a divadelného umenia; pozri *antropometria*, *event art*

Akedalmach - hebr. – „Pole krvi“

Malý lexikón biblie v súvislosti s heslom *tridsať strieborných*: Nový zákon si podľa údolia Gehenna predstavuje miesto večného trestu, *podsvetie*, *peklo* (Marek 9,42-50); južnú časť Gehenny nazývali Pole krvi (hebr. Akeldamach); bolo tu pohrebisko cudzincov; podľa *Matúšovho evanjelia* (27,3-8) a *Skutkov apoštolov* (1,19) vzniklo pomenovanie Pole krvi podľa toho, že židovskí veľkňazi kúpili toto pole za *tridsať strieborných*, ktoré vrátil zradca Judáš Iškariotský

Aker - staroegyptské božstvo, ochranca *mŕtvych* a strážca v *podsvetí*; pozri *egyptskí bohovia*

[http://nl.wikipedia.org/wiki/Aker_\(Egypte\)](http://nl.wikipedia.org/wiki/Aker_(Egypte))

Akhat/Akhat/Aquat - *semitský* mytologický hrdina, lovec a bohatier

akinakes - z perzštiny; krátky meč s britom po oboch stranách, z bronzu alebo železa, užívaný najmä *Skýtmi* a *Sarmantmi*; pozri *skýtsko-sarmantské umenie*

Akis - Akkis

Akiva - pozri sv. *Domitilla*

Akkad - historické územie v severnej časti *Mezopotámie*; vrchol moci v 2.pol 24.st.pr.Kr. počas vlády Sargona I. Akkadského; počas vlády akkadskej dynastie (2340-2200 pr.Kr.) tvoril Akkad prvú centralizovanú ríšu na Prednom východe, ktorá siahala od Stredomoria k Perzskému zálivu (pozri *perzské umenie 2 (Elam)*); akkadská ríša ovládla sumerské mestá (čiastočne slobodné ostali *Kiš* a *Nippur*); akkadské obdobie ukončil nomádskych Gutejcov (2223-2198 pr.Kr.) a nasledovná strata nezávislosti; vývoj pokračoval v nezávislých mestách *Kiš*, *Nippur*, *Ur*, *Uruk*, *Lagaš*, ktoré sa nakoniec spojili a vyhnali Gutejcov; nasledovalo obdobie, ktoré v mezopotámskych dejinách nazývané novosumerským (spojenie Akkadu a Sumeru) so strediskom v meste *Ur*; 2200 pr.Kr. sa centrom a hegénom stáva mesto *Lagaš*; novosumerské obdobie končí novým vpádom Semitov asi 2015 pr.Kr. a mestské štáty si podrobil babylonský kráľ *Chammurapi* 1790-1750 pr.Kr. a jeho vláda zahŕňa starobabylónske obdobie mezopotámskych dejín; pozri *babylonská ríša*; *starovek*

<http://it.wikipedia.org/wiki/Accadi>
<http://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BA%D0%BA%D0%B0%D0%B4>
http://it.wikipedia.org/wiki/Impero_di_Akkad
http://it.wikipedia.org/wiki/Mondo_antico
http://it.wikipedia.org/wiki/Sargon_di_Akkad

Akkadi - *semitské* obyvateľstvo, ktoré v 3.tis.pred Kr. prišlo zo severu *Mezopotámie*

http://it.wikipedia.org/wiki/Lingua_accadica

akkadské umenie - umenie *Akkadov* (súčasť mezopotámskeho umenia) v severnej oblasti *Mezopotámie*; prekonanie statickosti a strnulosti *sumerského* umenia; menšia závislosť na náboženských témach a zameranie na každodenný život; monumentálne tendencie plastík spolu so záujmom o detail (pozri *Narámsínova stéla*, *akkadské pečate*); pozri *Utanapištim*

Baleka: časový horizont okolo 2340-2180 pr.Kr.; umenie programovo nadviazalo na predošlé sumerské obdobie, prinieslo však určitú citovosť a predstavivosť; rozdielny spôsob zobrazenia figúr: Sumerovia typickí vyholenými hlavami, Akkadovia zobrazovaní s dlhými vlasmi a fúzami, symbolizujúcimi silu a charakterizujúcimi vo všeobecnosti bohov a ich zástupcov na zemi, kráľov (porovnaj falošné fúzy egyptských kráľov a kráľovien); akkadské umenie prevzalo od sumerského krotiteľské motívy, motívy plodnosti a úrodnosti, motív štátnej a kultovej myšlienky (stéla kráľa Sargona); v akkadskom umení viac ako sumerskom zobrazované božstvá (napr. *Šamaš*, *Ištar*), používané symboly: hviezdy symbolizujúce šťastie a priaznivé kozmické sily (*Naramsínova stéla*); akkadske sochárstvo poznalo aj *techniku liatia na stratený vosk* (pozri *cire perdue*); bronzová hlava z *Ninive*; v novosumerskom období (splynutie Akkadu so Sumerom; približne do 2015 pr.Kr.) budované opevnenia Uru, *zikkuraty* v Uru a *Uruku*; v sochárstve voľné sochy vládcu Gudeu z modrého *dioritu* a čierneho *doloritu* (?); Gudeove podobizne znamenajú nábeh k portrétnosti v mezopotámskom umení (*Gudeova stéla*); pozri *novosumerské umenie*; *Gudeov pohár*

akkadské pečate - reliéfne odtlačky *pečatných valčekov* s motívmi zápasov hrdinov, zvierat a mýtickými námetmi

akkadskí bohovia - *Sín*, *Šamaš*, *Ištar*, *Tammuz*, *Adad*, *Anu*, *Aššuru*, *Lamaštu*, *Hadad*

<http://nl.wikipedia.org/wiki/Reshef>

Akkis - tiež *Akis*, *Aicis*, *Acis*; v *gréckej mytológii* pastier, syn boha *Fauna* a nymfy *Symaitidy*; bol zabitý pre svoju lásku ku *neréide Galatei*; zabil ho vrhnutým kameňom žiarlivý obor *Polyfemos*; Galateia premenila Akkisa v riečneho boha (pozri *bohovia vodní*) a jeho krv v prameň vytekajúcu spod balvanu

L. Giordano: Acis a Galatea (17.st.)

A. Coypel: Acis a Galatea (17.-18.st.)

akord - v *hudbe* súzvuk najmenej troch tónov; vo výtvarnom umení *súzvuk farieb*

akord farebný - *farebná harmónia*

akoya - *perla* z ustríc chovaných v pobrežných vodách Japonska a Číny; pozri *šperk*